

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Національного агентства
із забезпечення якості вищої освіти
«21» червня 2022 р. (протокол № 10 (15)
(зі змінами, внесеними 19 липня 2022 р.
(протокол № 11 (16), 27 вересня 2022 р.
(протокол № 16 (21), 3 жовтня 2022 р.
(протокол № 17 (22), 24 січня 2023 р.
(протокол № 1 (30))

Порядок розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає процедуру розгляду Комітетом з питань етики скарг/повідомлень щодо наявності у дисертаціях на здобуття ступеня доктора філософії (наукового ступеня доктора наук, кандидата наук) та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, порядок звернення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – Національне агентство) до Міністерства освіти і науки України про необхідність позбавлення особи наукового ступеня доктора (кандидата) наук у випадку виявлення в дисертації, наукових публікаціях, зарахованих за її темою, академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, та процедуру скасування Національним агентством рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з виявленням у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

2. Національне агентство здійснює діяльність у сфері розгляду і вирішення скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», затверджених Кабінетом Міністрів України, Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, цього Порядку, Статуту Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

3. Національне агентство розглядає питання щодо скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з виявленням у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації у разі:

1) надходження до Національного агентства скарги особи на рішення закладу вищої освіти, наукової установи (далі – заклад) про залишення без розгляду її повідомлення щодо наявності у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації або про залишення рішення разової ради в силі (далі – скарга);

2) надходження до Національного агентства повідомлення щодо наявності у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації у разі ліквідації закладу, разова рада якого прийняла відповідне рішення;

3) передачі Апеляційним комітетом Національного агентства на розгляд Комітету з питань етики повідомлення щодо порушення процедури захисту дисертації, під час розгляду якого виявлені порушення академічної доброчесності, зокрема наявність в дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Національне агентство розглядає питання про звернення до Міністерства освіти і науки України з пропозицією про позбавлення особи наукового ступеня

доктора (кандидата) наук у зв'язку з виявленням у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації у разі надходження скарги/повідомлення з інформацією щодо академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації у наукових роботах (дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації), за результатами захисту яких видано диплом доктора (кандидата) наук.

4. З метою здійснення покладених повноважень Національне агентство має право:

1) одержувати в установленому законодавством порядку від закладів вищої освіти, наукових установ, державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій і громадян інформацію, документи та матеріали, необхідні для розгляду відповідних питань;

2) залучати членів галузевих експертних рад, експертів Національного агентства, спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їхніми керівниками), а також працівників закладів вищої освіти та наукових установ, міжнародних експертів та/або експертів інституцій, які забезпечують якість вищої освіти в інших державах, для встановлення фактів наявності або відсутності академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

5. Скарга/повідомлення щодо наявності у дисертації на здобуття ступеня доктора філософії та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації може бути подана до Національного агентства будь-якою особою, яка є суб'єктом наукової і науково-технічної діяльності.

Скарга/повідомлення щодо наявності у дисертації на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації може бути подана до Національного агентства будь-якою фізичною (юридичною) особою, радою, в якій проводився захист докторської (кандидатської) дисертації.

Відкликання скарги/повідомлення не є підставою для припинення її розгляду.

6. Скарга/повідомлення має містити:

1) найменування органу, до якого воно подається;

2) прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності) особи, яка подала скаргу/повідомлення, або повне найменування (для юридичних осіб) та адресу особи, контактні дані (номер телефону, адресу електронної пошти тощо);

3) відомості про захищену дисертацію, захист якої здійснювався в Україні, та/або наукові публікації, в яких висвітлені наукові результати дисертації (повна назва дисертації (наукової публікації) та прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності) автора), про наявність порушення академічної доброчесності, у яких подається повідомлення; контактні дані автора (за наявності такої інформації в особи, яка подала повідомлення);

4) посилання на вимоги, порушення яких виявлено заявником; інформацію, яка підтверджує факт фабрикації, фальсифікації; наведення джерел неправомірного використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів без відповідного посилання; посилання на офіційні онлайнресурси, де розміщено електронні версії дисертації та/або наукових публікацій, в яких висвітлені наукові результати дисертації, про наявність порушення академічної доброчесності, у яких подається повідомлення; посилання на офіційні онлайнресурси, де розміщено електронні версії джерел неправомірного використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів без відповідного посилання;

5) підпис особи, яка подала скаргу/повідомлення (крім випадків подання його в електронній формі) та дата підписання скарги/повідомлення.

До скарги/повідомлення додаються:

- порівняльна таблиця із наведенням фрагментів наукових досягнень та відповідних фрагментів джерел, які висвітлюють наукові (творчі) результати, отримані іншими особами, та/або фрагментів опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства, відомостей про вигадкування фактів чи даних,

зміну чи модифікацію вже наявних даних у межах наукових досягнень (при поданні скарги/повідомленні в електронній формі – у форматах .pdf та .docx);

- електронні копії дисертації та/або наукових публікацій, в яких висвітлені наукові результати дисертації, про наявність порушення академічної доброчесності, у яких подається повідомлення; електронні копії (у машинозчитуваному форматі) джерел неправомірного використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів без відповідного посилання (при поданні скарги/повідомленні в електронній формі).

7. Скарга/повідомлення щодо наявності у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації надсилаються:

- в електронній формі з накладенням електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису, на офіційну адресу електронної пошти Національного агентства;

- в паперовій формі за підписом особи, що його подає (керівника юридичної особи), на адресу Національного агентства.

Датою подання скарги/повідомлення щодо наявності у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації є дата надходження скарги/повідомлення до Національного агентства.

8. Скарга/повідомлення реєструється у секретаріаті Національного агентства. Про надходження скарги/повідомлення секретаріат Національного агентства невідкладно повідомляє заступника голови Національного агентства, до повноважень якого входить відповідний напрямок діяльності. За дорученням заступника голови Національного агентства, до повноважень якого входить відповідний напрямок, секретаріат Національного агентства здійснює перевірку поданої скарги/повідомлення на відповідність вимогам пункту 6 Порядку у строк до трьох (сімох – для скарг/повідомлень з інформацією щодо академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації у наукових роботах, за результатами захисту яких видано диплом доктора (кандидата) наук) робочих днів з дати її надходження.

У разі відповідності поданої скарги/повідомлення вимогам пункту 6 Порядку, у той самий строк, за дорученням заступника голови Національного агентства, до повноважень якого входить відповідний напрямок діяльності, секретаріат Національного агентства:

1) оприлюднює скаргу/повідомлення:

- щодо дисертації (наукових публікацій) на здобуття ступеня доктора філософії в інформаційній системі Національного агентства;

- щодо дисертації (наукових публікацій) на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук на офіційному сайті Національного агентства;

2) надсилає електронні копії скарги/повідомлення:

- до закладу, спеціалізована вчена рада якого прийняла відповідне рішення;

- до особи, стосовно дисертації та/або наукових публікацій якої подано скаргу/повідомлення, якщо відомо про спосіб зв'язку з останньою;

3) надає результати перевірки голові Комітету з питань етики (далі – Комітет).

У разі невідповідності поданої скарги/повідомлення вимогам пункту 6 Порядку, у той же строк, за дорученням заступника голови Національного агентства, до повноважень якого входить відповідний напрямок діяльності, секретаріат Національного агентства надає результати перевірки голові Комітету.

Комітет з питань етики протягом трьох робочих днів з дня отримання від Апеляційного комітету повідомлення щодо порушення процедури захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії, під час розгляду якого виявлені порушення академічної доброчесності, зокрема наявність в дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, надсилає копію матеріалів щодо виявлених порушень до закладу, разова рада якого прийняла відповідне рішення.

9. У разі невідповідності скарги/повідомлення вимогам пункту 6 Порядку Національне агентство повертає скаргу/повідомлення особі без розгляду.

Повідомлення, що містять приниження честі і гідності особи або виражені у непристойній формі висловлювання, а також анонімні повідомлення, не підлягають розгляду. Звинувачення автора наукових досягнень у порушенні академічної доброчесності не можуть розглядатися як умисне приниження честі і гідності особи.

10. Комітет у строк до п'яти робочих днів з дня отримання результатів перевірки секретаріатом Національного агентства скарги/повідомлення приймає рішення:

- у разі невідповідності скарги/повідомлення вимогам пункту 6 Порядку про повернення скарги/повідомлення особі без розгляду;

- у разі наявності обставин, передбачених пунктом 9, про залишення скарги/повідомлення без розгляду;

- у разі відповідності повідомлення вимогам пункту 6 Порядку, про прийняття до розгляду та про призначення, за пропозицією голови Комітету, доповідача з членів Комітету.

11. Комітет розглядає скаргу/повідомлення у строк до трьох місяців з дня прийняття до розгляду. Цей строк може бути продовжений Комітетом (не більше ніж на один місяць) за мотивованим зверненням доповідача щодо необхідності проведення додаткової перевірки обставин та/або матеріалів справи, проведення експертизи.

12. За дорученням доповідача секретаріат Національного агентства здійснює перевірку викладених у скарзі/повідомленні відомостей щодо наявності у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Під час здійснення такої перевірки секретаріат Національного агентства не обмежений наведеною у повідомленні інформацією.

За пропозицією доповідача Комітет може призначити експертизу (на предмет порушення академічної доброчесності) з одночасним визначенням фахівця (фахівців), якому (яким) доручається проведення експертизи.

13. Доповідач, визнавши зібрані матеріали з перевірки скарги/повідомлення достатніми для її розгляду по суті, не пізніше ніж за п'ять

робочих днів до закінчення строку, визначеного у пункті 11 Порядку, вносить на розгляд Комітету мотивований проєкт рішення Комітету із доданими матеріалами перевірки відомостей, викладених у скарзі/повідомленні. Якщо зібраних матеріалів з перевірки скарги/повідомлення недостатньо для її розгляду по суті, доповідач вносить мотивоване звернення щодо необхідності проведення додаткової перевірки обставин та/або матеріалів справи чи проведення експертизи.

У разі подання мотивованого звернення Комітет на найближчому засіданні приймає рішення про продовження строку розгляду справи або у випадку визнання звернення необґрунтованим про заміну доповідача із визначенням розумних строків для подання проєкту рішення Комітету, але не більше одного місяця.

II. Розгляд скарги/повідомлення щодо порушень академічної доброчесності Комітетом з питань етики

14. Голова Комітету з питань етики, отримавши від доповідача мотивований проєкт рішення Комітету із доданими матеріалами перевірки відомостей, призначає дату розгляду справи на засіданні Комітету в межах строку, визначеного пунктом 11 Порядку.

15. Інформація про дату, час і місце розгляду справи на засіданні Комітету з питань етики повідомляється особі, яка подала скаргу/повідомлення, закладу або його правонаступнику, у якому відбувався захист дисертаційного дослідження, та особі, стосовно дисертації та/або наукових публікацій якої подано скаргу/повідомлення, якщо відомо про спосіб зв'язку з останньою, а також оприлюднюється на офіційному вебсайті Національного агентства не пізніше ніж за п'ять робочих днів до дати проведення засідання. Участь зазначених осіб і представника закладу у засіданні Комітету з етики не є обов'язковою. Перелічені особи вважаються повідомленими про дату, час і місце засідання з дня, наступного за днем оприлюднення відповідного оголошення на офіційному вебсайті Національного агентства.

16. До початку розгляду справи на засіданні Комітету особа, яка подала скаргу/повідомлення, заклад або його правонаступник, у якому відбувався

захист дисертаційного дослідження, та особа, стосовно дисертації та/або наукових публікацій якої подано скаргу/повідомлення, мають право особисто та/або через своїх уповноважених осіб (представників):

1) на підставі заяви в електронній формі з накладенням електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису, або в паперовій формі за підписом особи, що його подає, ознайомлюватися із проектом рішення Комітету;

2) подавати особисто або через уповноважену особу (представника) не пізніше дня, наступного за днем оприлюднення Національним агентством дати, призначеної для розгляду справи Комітетом, власні письмові пояснення стосовно інформації в скарзі/повідомленні щодо наявності у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, а також будь-які документи та матеріали в електронній формі (у машинозчитуваному форматі) на спростування (підтвердження) викладених у них доводів або відмовитися від надання будь-яких пояснень;

3) подавати заяви про відвід члена Комітету відповідно до пункту 20 цього Порядку.

17. Засідання Комітету складається з відкритої та закритої частин.

18. Особа, яка подала скаргу/повідомлення, заклад або його правонаступник, у якому відбувся захист дисертаційного дослідження, особа, стосовно дисертації та/або наукових публікацій якої розглядається скарга/повідомлення, їхні уповноважені особи (представники) мають право бути присутніми під час розгляду справи Комітетом на відкритій частині засідання.

На запрошення Комітету можуть бути присутні інші особи.

19. Комітет розглядає справу на своєму засіданні у порядку, визначеному Положенням про комітети Національного агентства, з урахуванням особливостей, визначених цим Порядком.

20. У разі наявності у члена Комітету реального або потенційного конфлікту інтересів або за наявності інших підстав, що можуть свідчити про його

упередженість під час розгляду справи, за рішенням Комітету він відводиться від розгляду відповідної справи.

Рішення про відвід члена Комітету приймається на підставі письмової заяви особи, яка має право бути присутньою на засідання, або заяви про самовідвід члена Комітету. Заява подається до початку розгляду справи.

Член Комітету не бере участь у вирішенні питання щодо власного відводу або самовідводу.

21. Комітет починає розгляд справи з доповіді доповідача, який викладає підстави прийняття матеріалів до розгляду, встановлені та досліджені обставини, висновок по суті питання.

Присутні та запрошені особи мають право надати пояснення та відповідати на запитання. Комітет може прийняти мотивоване рішення про позбавлення права участі в засіданні Комітету тих осіб, які перешкоджають його проведенню.

22. Будь-які документи чи свідчення про наявність або відсутність у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації не є вирішальними, не мають наперед визначеного значення для Комітету і враховуються в сукупності з іншими документами та матеріалами при прийнятті рішень відповідно до цього Порядку.

23. За наслідками розгляду справи Комітет на закритій частині засідання приймає одне з таких рішень:

1) про внесення на розгляд Національного агентства подання про наявність/відсутність у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації на здобуття ступеня доктора філософії, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації;

2) про внесення на розгляд Національного агентства подання про виявлення/не виявлення в дисертації, за результатами захисту якої було присуджено науковий ступінь доктора (кандидата) наук та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Рішення Комітету повинно включати результати проведеного аналізу доказів, які підтверджують факт фабрикації, фальсифікації; результати проведеного аналізу виявлених за допомогою відповідного програмного забезпечення фрагментів збігів щодо неправомірного використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів без відповідного посилання; посилання на норми законодавства.

III. Прийняття рішення Національним агентством за поданням Комітету з питань етики

24. Подання Комітету з питань етики розглядається на засіданні Національного агентства.

25. Про дату, час і місце проведення засідання Національного агентства для розгляду подання Комітету з питань етики інформуються за п'ять робочих днів до визначеної дати засідання: особа, яка подала скаргу/повідомлення щодо наявності у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, заклад, та особа, стосовно дисертації та/або наукових публікацій якої розглядається скарга/повідомлення. Участь зазначених осіб і представника закладу у засіданні Національного агентства не є обов'язковою.

26. На засіданні Національного агентства запрошені особи надають пояснення, відповідають на запитання за умови надання їм слова головуючим на засіданні.

Національне агентство може прийняти мотивоване рішення про позбавлення цих осіб права участі в засіданні Національного агентства, якщо вони перешкоджають його проведенню.

27. Питання відводу та самовідводу у разі наявності у члена Національного агентства реального або потенційного конфлікту інтересів або за наявності інших підстав, що можуть свідчити про його упередженість під час розгляду справи, визначаються відповідно до пункту 19 Порядку.

28. Національне агентство за результатами розгляду подання Комітету з питань етики щодо присудженого ступеня доктора філософії приймає одне з таких рішень:

1) про скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з виявленням у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації;

2) про залишення рішення разової ради в силі.

29. Національне агентство за результатами розгляду подання Комітету з питань етики щодо присудженого наукового ступеня доктора (кандидата) наук приймає одне з таких рішень:

1) про виявлення в дисертації, за якою присуджено науковий ступінь доктора (кандидата) наук та/або наукових публікаціях, зарахованих за її темою, академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації та звернення до Міністерства освіти і науки України про позбавлення особи відповідного наукового ступеня;

2) про невиявлення в дисертації, за якою присуджено науковий ступінь доктора (кандидата) наук та/або наукових публікаціях, зарахованих за її темою, академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

30. За дорученням заступника голови Національного агентства, до повноважень якого входить відповідний напрямок діяльності, секретаріат Національного агентства протягом п'яти робочих днів з дати засідання інформує про прийняте рішення особу, яка подала скаргу/повідомлення щодо наявності у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, заклад та особу, стосовно дисертації та/або наукових публікацій якої розглядалися скарга/повідомлення, а також вносить відповідні відомості до інформаційної системи.

31. Рішення Національного агентства про скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з виявленням у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації повинно включати застосування обмежень, передбачених частиною шостою статті 6 Закону України «Про вищу освіту».

32. Рішення Національного агентства про скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії у зв'язку з виявленням у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації доводиться до відома Міністерства освіти і науки України і технічного адміністратора Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

33. Копія рішення Національного агентства про виявлення в дисертації, за якою було присуджено науковий ступінь доктора (кандидата) наук та/або наукових публікаціях, зарахованих за її темою, академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, надсилається до Міністерства освіти і науки України разом із супровідним листом і зверненням про позбавлення відповідного наукового ступеня.

У зверненні наводяться результати проведеного аналізу доказів, які підтверджують факт фабрикації, фальсифікації та/або результати проведеного аналізу виявлених за допомогою відповідного програмного забезпечення фрагментів збігів щодо неправомірного використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів без відповідного посилання, посилання на норми законодавства.

34. Витрати, понесені Національним агентством під час перевірки скарги/повідомлення, які виявилися завідомо безпідставними або містили завідомо неправдиві відомості, можуть бути стягнуті з особи, яка подала скаргу/повідомлення, у судовому порядку.

35. Рішення Національного агентства може бути оскаржене в судовому порядку.